

Ο εκτροχιασμός μιας συζήτησης

Το νέο βιβλίο του Κώστα Σημίτη και η απουσία ουσιαστικού διαλόγου

Το νέο βιβλίο του Κώστα Σημίτη «Ο εκτροχιασμός» θέτει για συζήτηση τα σημαντικότερα ζητήματα που συνδέονται με την ελληνική κρίση: αίτια, λάθη, παραλείψεις, αστοχίες στη διαχείρισή της, όσα οδήγησαν στη βαθιά ύφεση την οικονομία με την εφαρμογή επώδυνων προγραμμάτων λιτότητας (Μνημόνια). Θέτει επίσης για συζήτηση το σύστημα της ΕΕ και ιδιαίτερα της ΟΝΕ, της ευρωζώνης: αναφέρεται στις συστημικές του ατέλειες, στις αδυναμίες

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

έγκαιρης αντίδρασής του απέναντι σε κρίσεις ή, ακόμα περισσότερο, πρόληψής τους. Θέτει, με άλλα λόγια, κάρια ερωτήματα για τη δημόσια συζήτηση: θα μπορούσε να αποφευχθεί η κρίση; ο χειρισμός μετά την εκδήλωσή της μπορούσε να είναι διαφορετικός; μπορούσε να αποτραπεί η έξυσή της; Εκτός από την κρίση και τις συνέπειες της, όμως, το βιβλίο έχει και κριτική διάσταση για την ΕΕ και την ευρωζώνη, με προτάσεις για τη μεταρρύθμιση, την ανάπτυξη, την ολοκλήρωση του συστήματος της νομισματικής ένωσης με όλα τα αναγκαία στοιχεία (οικονομική, δημοσιονομική, πολιτική ένωση, κ.λπ.) που θα το καταστήσουν μακροχρόνια βιώσιμο και ικανό να αποτρέπει κρίσεις.

Ωστόσο, η έως τώρα δημόσια παρουσίαση του βιβλίου εστιάσθηκε πρωτίστως στις αναφορές (θετικές ή αρνητικές) στα πρόσωπα που βρέθηκαν στο επίκεντρο χειρισμού της κρίσης, αγνοώντας σχεδόν παντελώς την ουσία, τα κεντρικά ζητήματα που θέτει για συζήτηση. Είναι συμπτωματικό του τρόπου με τον οποίο γίνεται (ή μάλλον δεν γίνεται) ο δημόσιος διάλογος. Επικε-

ντρώνεται η προσοχή σε πρόσωπα (κατά κανόνα έξω από το ευρύτερο πλαίσιο ανάλυσης του συγγραφέα), προκειμένου να προκληθούν αντιδράσεις και επικοινωνιακές αναφλέξεις στιγμιαίας απόδοσης. Έτσι κηρύσσεται η ουσία. Και εδώ υπάρχει πολλή ουσία, καθώς πρόκειται για το βιβλίο ενός πρώην πρωθυπουργού και διανοούμενου, με τη γνώση και την εμπειρία του Κ. Σημίτη.

Επίσης, έχει διατυπωθεί η άποψη - ένσταση (που τη θεωρώ επεικώς ολοκληρωτική): «Γιατί τα λέει τώρα ο Κ. Σημίτης;» και «τι επιδιώκει;» Αλήθεια, τότε θα έπρεπε να τα πει; Ποιος θα υπαγορεύσει σε κάποιον (και μάλιστα σ' έναν πρώην πρωθυπουργό) πότε πρέπει να μιλήσει; Για ορισμένους, ο χρόνος δεν θα είναι ποτέ κατάλληλος. Και γιατί θα πρέπει «να επιδιώκει κάτι» πέρα από το να συμβάλει στον δημόσιο διάλογο και στην προώθηση του γενικότερου συμφέροντος της χώρας με τον τρόπο που ο ίδιος κρίνει ορθό;

Το βιβλίο εξετάζει: (α) «τον δρόμο προς το Μνημόνιο», αναλύοντας ζητήματα όπως «εάν η Ελλάδα ήταν έτοιμη για το ευρώ», το θέμα της δήθεν παραποίησης των ελληνικών στατιστικών στοιχείων του 1999, αλλά και της πραγματικής παραποίησης το 2009, τη συμπεριφορά, τις πολιτικές και στρατηγικές παραλείψεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ την περίοδο μετά το 2004 - εποχή, δηλαδή, που ενώ η ένταξη στην ΟΝΕ «απαιτούσε συνεχείς μεταρρυθμίσεις για την προσαρμογή στο νέο περιβάλλον», οι πολιτικές και κοινωνικές ηγεσίες είτε αντιτάχθηκαν σ' αυτές τις μεταρρυθμίσεις είτε ακολούθησαν μια «ανεπαρκή πολιτική προσαρμογής»,

(β) το πρώτο Μνημόνιο - «ένα φάρμακο με επικίνδυνες παρενέργειες» - και όλα τα προβλήματα που ανέκυψαν στον πρώτο χρόνο εφαρμογής του και στην επέκταση της κρίσης στην Ευρωπαϊκή Ένωση,

Η έως τώρα δημόσια παρουσίαση του βιβλίου εστιάσθηκε πρωτίστως στις αναφορές (θετικές ή αρνητικές) στα πρόσωπα που βρέθηκαν στο επίκεντρο χειρισμού της κρίσης, αγνοώντας σχεδόν παντελώς την ουσία, τα κεντρικά ζητήματα που θέτει

(γ) το θέμα της αναδιάρθρωσης του χρέους και τα «παιγνίδια εξουσίας» που παίχτηκαν γύρω από αυτό,

(δ) την κυβερνητική συνεργασία (κυβέρνηση Α. Παπαδήμου), την απομείωση (κούρεμα) του χρέους και τη συμφωνία για το νέο Μνημόνιο,

(ε) τις εκλογές του Μαΐου - Ιουνίου 2012 και τις προοπτικές που δημιουργούνται, επισημαίνοντας ότι «αυτή τη στιγμή η χώρα έχει την ευκαιρία να εκπονήσει μια ρεαλιστική στρατηγική, ένα σχέδιο για τους εφικτούς δρόμους προς τη σταθεροποίηση και την ανάπτυξη - σχέδιο ολοκληρωμένο αλλά εφαρμόσιμο» και

(στ) το μέλλον της Ελλάδας και της ΕΕ, με τη διεξοδική έκθεση ιδεών, προτάσεων, σχεδίων.

Ο Κ. Σημίτης καταλήγει στον επίλογο του βιβλίου του με ορισμένες παρατηρήσεις ιδιαίτερα χρήσιμες στη σημερινή συγκυρία. Επισημαίνει, π.χ., ότι «μια «ολική λύση» του ελληνικού προβλήματος δεν ήταν και δεν θα είναι, μάλλον, για αρκετό διάστημα δυνατή. Προϋποθέτει την ύπαρξη μιας κατασταλαγμένης συνολικής αντίληψης για την αντιμετώπιση της κρίσης από μέρους της ευρωζώνης. Οι απόψεις των κρατών-μελών, όμως, διαφέρουν ακόμη σε μεγάλο βαθμό». Και για το πολυσυζητημένο θέμα της βιωσιμότητας του χρέους επισημαίνει ότι «είτε πετύχουμε να μειωθεί στο 120% του ΑΕΠ μέχρι το 2020 είτε όχι, θα παραμείνει πολύ υψηλό και θα αποτελεί μόνιμη εστία κρίσεων. Για να μην παρουσιάζει σημαντικά προβλήματα, θα πρέπει το επίπεδό του να κυμαίνεται περίπου στο 100% του ΑΕΠ».

Ας συζητήσουμε λοιπόν για την ουσία με κριτική ή ακόμη και επικριτική διάθεση. Αλλά για την ουσία...

Ο Π.Κ. Ιωακείμης είναι καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΠΡΟΒΟΛΕΙΣ

Μικρός που είναι ο κόσμος!

Παρίσι - Σκόπια - Καστελλόριζο, ένα (βαρύ) τοιγάρο δρόμος. Στο Παρίσι, εβδομήντα χιλιάδες μπουρζουά κι άλλοι τόσοι κακόψυχοι σε μεγάλες πόλεις της Γαλλίας, διαδήλωναν ολόκληρο το περασμένο Σαββατοκύριακο κατά του νόμου που προωθεί η κυβέρνηση Ολάντ για τον γάμο των ομοφυλοφίλων. Ένας χρυσαυγίτης από το Καστελλόριζο, νιόπαντρος με νύφη Τουρκάλα, απορεί και εξίσταται για ποιο λόγο τον διέγραψαν από το κόμμα του και στην τουγουδουμιανή τηλεόραση κόβουν μαχαίρι τα τουρκικά σίριαλ ως ετεροχρονισμένη πράξη αντίστασης κατά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

ΤΗΣ ΡΟΥΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Σας φαίνονται κάπως ασύνδετα όλα αυτά - αλλά δεν είναι. Υπάρχουν κάτι πανίσχυρα μικρόβια που προξενούν επιδημίες ανιάτες από τη φτιάξη τους. Εξαφανίζονται μόνον όταν στείλουν στα θυμαράκια και τον τελευταίο ξενιστή τους. Όπως διδάσκει η Ιστορία της Ιατρικής στον ασήκωτο περί Πανούκλας τόμο, ήταν τέτοια η διασπορά και η σκληρότητα της αρρώστιας που προκάλεσε υστερία στις λαϊκές μάζες του 14ου αιώνα. Κάποιοι το πήραν σαν σημάδι από τον Θεό και περίδευαν αυτομαστιγωνόμενοι στην Κεντρική Ευρώπη, προπαγανδίζοντας το «μετανοείτε, ο καιρός γαρ εγγύς». Οι φτωχοί θεώρησαν εστία μόλυνσεως τους ξένους, τους μη χριστιανούς και τους Εβραίους γι' αυτό και τους πέρασαν από λεπίδι ενώ οι πλούσιοι έλεγαν τα πατερνήμα τους κατ' μόνας πάνω σε χρυσά ανάκλιτρα τοιμπολογώντας μολυσμένα τσαμπιά από σταφύλια.

Σας φαίνονται κάπως ασύνδετα όλα αυτά - αλλά δεν είναι. Τα συνδέει μια λεπτή ασόλινη κλωστή που κάποτε τη λέγανε «ομαδική παράκρουση» και τη θεραπεύαν με συγκεκριμένα σωματικά βασανιστήρια. Δεν το προτείνω, όχι γιατί δεν κάνει αλλά γιατί δεν πιάνει.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Ο πνευματικός μας

Εχει γράψει τριάντα βιβλία, έχει γράψει θεατρικά έργα, έχει πρωταγωνιστήσει στα θεατρικά έργα που έχει γράψει, είναι πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου και το όνομά του είναι Θεοδόσης Πελεγρίνης. Εγινε διάσημος στο πανελλήνιο όταν είχε προωθήσει τη λύση του μεταναστευτικού μεταφέροντας τους καταληψίες από τους κώρους του ιδρύματος στο οποίο πρυτανεύει στο Μέγαρο Υπατία.

ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στις 31 Μαΐου 2010 εξεφώνησε λόγο στα Προπύλαια όπου, με φωνή που επάλλετο από αρετήν και τόλμην, ανακοίνωσε προς γνώσιν και συμμόρφωσιν των συγκεντρωμένων ότι «ζούμε σε καθεστώς ανελευθερίας». Προ-

Όταν ρωτήθηκε τι θα διάλεγε από τα δύο, το Πανεπιστήμιο ή το θέατρο, απάντησε αυθόρμητα και τα δύο

χθές, στην τηλεοπτική συνέντευξη που έδωσε στον Σκάι, ξεκαθάρισε τι εννοεί: «Ανελευθερία είναι να θέλεις μια φραντζόλα ψωμί και να μην μπορείς να την αγοράσεις.» Ή, ακόμη καλύτερα: «Ανελευθερία είναι να θέλεις να πας μια εκδρομή και να μην μπορείς να πας».

Μετά τον ζουμερό ορισμό της ελευθερίας προχώρησε στον ορισμό της φιλοσοφίας. Εδώ δεν αναφέρθηκε στο δικαίωμα του κάθε ανθρώπου να πηγαίνει εκδρομές. Αναφέρθηκε σε συστήματα που δουλεύουν για να κτιζεί στη θέση τους καινούργια. Ως «φιλοσοφών», όπως σε μια στιγμή αυτοσυνειδησίας χαρακτήρισε τον εαυτό του, είπε ότι ο Σωκράτης δεν απέδρασε από το κελί του γιατί δεν του άρεσε ο τρόπος της απόδρασης που του πρότεινε ο Κρίτων. Του ίδιου όμως του άρεσε, πάντα κατά δήλωσή του, ο τρόπος με τον οποίον διοικεί το Πανεπιστήμιό του. Εφερε δε ως

παράδειγμα χρηστής διοίκησης το κλείσιμο του server που πραγματοποιήθηκε την περασμένη εβδομάδα όπου, λέει, με τον τρόπο με τον οποίο χειρίσθηκε την όλη υπόθεση απεφεύχθησαν μείζονες καταστροφές.

Όντως δεν υπήρξαν ανθρώπινα θύματα, όπως στη Γάζα, στο Ιράν, δεν επιτέθηκε με πυρηνικά και δεν κινδύνευσε ο Γ' Παγκόσμιος. Αντιθέτως κινδύνευσαν ζωές στα πανεπιστημιακά νοσοκομεία, αυτό όμως, για λόγους λεπτότητας υποθέτω, απέφυγε να το αναφέρει. Κατά τα άλλα, πάντα ως φιλοσοφών, έκανε έκκληση να εξαιρεθούν από τον νόμο περί εφεδρείας οι διοικητικοί υπάλληλοι του Πανεπιστημίου - προφανώς για να τον βοηθήσουν να γκρεμίσει το σύστημα προκειμένου να το ξανακτίσει με την σουχία του. Και πάλι ως φιλοσοφών απεφάνθη πως η αξιολόγηση είναι πολύ πιο περίπλοκο ζήτημα από αυτό που νομίζουμε εμείς οι αφελείς, αδαείς

και αφιλοσόφητοι. Ορίζοντας δε την πολυπλοκότητα της αξιολόγησης, βάσει της αρχής της κομψότητας που διακρίνει τη θετική σκέψη, έκρινε πως στο κάτω-κάτω όλο το διδακτικό προσωπικό για να γίνει διδακτικό προσωπικό έχει κριθεί. Όταν ρωτήθηκε τι θα διάλεγε από τα δύο, το Πανεπιστήμιο ή το θέατρο, απάντησε αυθόρμητα και τα δύο. Για να συμπληρώσει, πάντα ως φιλοσοφών θεατρίνος, πως τα θέλει και τα δύο γιατί το σημαντικότερο κληροδότημα που μας άφησαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας είναι ο διάλογος.

Το μεσονύκτιο είχε παρέλθει προ πολλού και ο στυλογράφος που χρησιμοποιούσα για να προλάβω τη σκέψη του βάραινε στα δάκτυλά μου, όπως η νύστα στα βλέφαρά μου. Όμως κι αυτά που πρόλαβα είναι νομίζω αρκετά για να πείσουν και τον πιο δύσπιστο πως οι πρυτανικές αρχές είναι η μόνη αχτίδα φωτός στη χειμωνιάτικη νύχτα της έρημης χώρας.